

Riktlinjer för användning av generativ AI och kompetenshöjande insatser

Rapport om framtagande av riktlinjer för den offentliga förvaltningens användning av generativ AI och kompetenshöjande insatser på AI-området

20 januari 2025

Diarienummer: 2024-4755

Förord

Myndigheten för digital förvaltning (Digg) och Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) har fått i uppdrag av regeringen att ta fram vägledande riktlinjer för offentlig förvaltnings användning av generativ AI. Digg har även fått i uppdrag att genomföra kompetenshöjande insatser på området.

Redan nu står klart att generativ AI utgör en kraftfull teknologi som kommer att förändra vårt arbetssätt. Det innebär både möjligheter och utmaningar. Att ställa sig vid sidan av och bortse från teknisk utveckling är inte möjligt. Verksamheter inom den offentliga förvaltningen behöver istället aktivt ta ställning till vilka verktyg som kan användas i verksamheten. Vi behöver alla fundera över vilken strategi och implementering som är möjlig och lämplig för att på ett hållbart och ansvarsfullt sätt effektivisera våra verksamheter och skapa mer nytta för de vi är till för.

En innovativ offentlig förvaltning behöver lära sig genom att försöka. Dessa vägledande riktlinjer är en första version som kommer utvecklas vidare. Vi uppskattar det stöd vi redan fått från andra aktörer och vill fortsätta utveckla oss genom den återkoppling som vi får av dem som använder riktlinjerna.

Vi är medvetna om att det inte är enkelt att navigera i en värld där generativ AI kommer att ta allt större plats. Men vi hoppas att dessa vägledande riktlinjer utgör en start och ett värdefullt stöd i arbetet.

IMY har ansvarat för den del av riktlinjerna som tar sikte på personuppgiftsbehandling. Digg har samordnat uppdraget och ansvarar för riktlinjerna och uppdraget i övrigt.

Stockholm den 20 januari 2025

Anna Eriksson

Eric Leijonram

Generaldirektör Digg

Generaldirektör IMY

Sammanfattning

Utvecklingen på AI-området är snabb. Med lanseringen av generativ AI har också den mer allmänna användningen av AI accelererat. Detta gäller även inom den offentliga förvaltningens verksamheter. Behov av stöd och vägledning för hur denna användning bör ske på ett hållbart och effektivt sätt har blivit uppenbart. Uppdraget att ta fram riktlinjer för den offentliga förvaltningens användning av generativ AI och att bidra med kompetenshöjning på AI-området har genomförts under en relativt kort period, mitt i den progressiva AI-utvecklingen.

Myndigheten för digital förvaltning, Digg, och Integritetsskyddsmyndigheten, IMY, har i samverkan utvecklat riktlinjer som ska främja en ändamålsenlig och ansvarsfull användning av generativ AI i offentlig förvaltning. Arbetet har baserats på juridiska, säkerhetsmässiga och etiska principer samt gällande och beslutad författning. Inom ramen för uppdraget har vi också analyserat riktlinjer och motsvarande i omvärlden, globalt, i EU och nationellt.

Dialog och samverkan har skett med offentliga organisationer, företag och leverantörer på området, specialister och forskare, fackliga organisationer, Sveriges kommuner och regioner (SKR), UNESCO och andra.

I den mycket progressiva utvecklingen som präglar AI-området så har uppdraget prioriterats och avgränsats med syfte att ta fram riktlinjer som dels besvarar de mest ställda frågorna om generativ AI och dels ge riktlinjer för de områden som Digg respektive IMY har uppdrag att verka på.

Utifrån detta perspektiv täcker riktlinjerna i huvudsak följande områden: ledning och ansvar, etik, anskaffning, dataskydd, informationssäkerhet, upphovsrätt och arbetsrätt.

En mycket övergripande sammanfattning av riktlinjerna för den offentliga förvaltningens användning av generativ AI kan vara:

Använd generativ AI för att ta tillvara på potentialen med AI för behov i förvaltningens verksamheter, exempelvis till effektivisering och bättre kvalitet där tekniken möjliggör snabbare och bättre resultat än människan kan producera. Men använd generativ AI med stor medvetenhet om gällande regelverk, risker och det ansvar användningen innebär, i synnerhet när känsliga data hanteras.

Digg har också, enligt uppdraget, genomfört kompetenshöjande insatser för att öka kunskapen om AI i offentlig förvaltning, särskilt riktat till små offentliga organisationer. Resultatet i denna del är bland annat webbsända och inspelade webinarium om AI och offentlig sektor, tillgängliga även efter uppdragets slut. Riktlinjerna är, även om de endast avser generativ AI, också ett bra underlag för de som befinner sig i början av sin AI-resa eller för de som behöver fördjupa kunskaper om AI och dess tillämpning i offentlig förvaltning.

Innehållsförteckning

1	Ta fram riktlinjer för användning av generativ AI inom offentlig förvaltning	5
1.1	Uppdraget	5
1.2	Genomförande.....	5
1.3	Resultat.....	7
1.3.1	Områden	7
1.3.2	Riktlinjerna	7
1.3.3	Målgrupp	8
1.3.4	Aktualitet, hållbarhet och nytta.....	8
1.4	Erfarenheter.....	8
2	Kompetenshöjande insatser	10
2.1	Uppdraget	10
2.2	Genomförande.....	10
2.3	Resultat.....	10
2.3.1	Webbinarium: AI för offentlig förvaltning – hur kan AI användas på ett tryggt sätt....	10
2.3.2	AI-studion – ett webinarium om AI i offentlig förvaltning.....	11
2.3.3	Webbplatsen AI för offentlig förvaltning	11
2.3.4	Deltagande i konferenser och evenemang	11
2.4	Erfarenheter.....	12
3	Bilaga: intressentlista	13

1 Ta fram riktlinjer för användning av generativ AI inom offentlig förvaltning

Myndigheten för digital förvaltning, Digg, och Integritetsskyddsmyndigheten, IMY, har tillsammans tagit fram vägledande riktlinjer för användning av generativ AI i den offentliga förvaltningen.

1.1 Uppdraget

Digg och IMY fick, den 4 juli 2024, uppdraget att ta fram vägledande riktlinjer för användning av generativ artificiell intelligens, AI, inom den offentliga förvaltningen¹.

Syftet med uppdraget var att riktlinjerna ska främja att generativ AI används inom den offentliga förvaltningen på ett effektivt, säkert och etiskt sätt. Riktlinjerna avsågs att fungera som stöd och vägledning för anställda på statliga myndigheter, regioner och kommuner utifrån juridiska, säkerhetsmässiga och etiska perspektiv.

För att öka AI-tillämpningen skulle riktlinjerna också fungera som metodstöd för exempelvis bedömningar om och hur generativ AI ska användas.

Slutligen var riktlinjerna även tänkta som stöd för att aktörer i den offentliga förvaltningen kan använda generativ AI för innovation och utveckling.

Uppdraget var begränsat att riktlinjerna inte skulle riktas för användning av generativ AI inom utbildning eller forskning.

Digg och IMY skulle föra dialog med berörda offentliga och privata aktörer, ta tillvara befintliga kunskapsstöd som exempelvis Förtroendemodellen² för artificiell intelligens samt bygga på den statliga värdegrunden och gällande bestämmelser.

Digg hade uppdraget att samordna myndigheternas arbete och IMY hade ett uttalat ansvar att ta fram och besluta de delar i riktlinjerna som avser dataskydd.

1.2 Genomförande

Uppdraget att ta fram riktlinjer för den offentliga förvaltningens användning av generativ AI har genomförts av ett team som har bemannats från Digg och IMY tillsammans. En styrgrupp med representanter från båda myndigheterna har funnits med från start. En referensgrupp sammansatt

¹ Regeringsbeslut 2024-07-04, Fi2024/01535, Uppdrag till myndigheten för digital förvaltning och Integritetsskyddsmyndigheten att ta fram riktlinjer för användningen av generativ artificiell intelligens inom den offentliga förvaltningen

² Förtroendemodellen för artificiell intelligens (AI) är ett verktyg för dokumentation av AI-lösningar hos aktörer inom offentlig sektor

med representanter från SKR, Herrljunga kommun, Malmö stad, Finansinspektionen, Statistikmyndigheten SCB, Region Halland, Akavia, LO, AI Sweden och RISE bildades och bistod under uppdraget.

Då AI, i synnerhet generativ AI, är ett område under stark och snabb utveckling behövde uppdraget identifiera behov, prioritera dessa och avgränsa delar som antingen redan finns eller som andra kan vara bättre att svara för. Uppdraget har med denna utgångspunkt prioriterat de frågor som ställs mest om generativ AI och som ligger inom ramen för ansvarsområdena för Digg och IMY och som myndigheterna bäst kan besvara.

Frågorna som uppdraget inledningsvis främst har utgått ifrån är:

- Vem är ansvarig för användningen av generativ AI, exempelvis när något blir fel?
- Vilka förutsättningar har offentliga aktörer att använda generativ AI i som stöd för beslutsfattande, till exempel som stöd i handläggningen?
- Finns det några juridiska hinder att använda generativ AI?
- Vilka etiska problem och frågor kan uppstå?
- Hur kan vi säkerställa integritet och dataskydd för personuppgifter samt annan informationssäkerhet när vi använder generativ AI?
- Hur kan vi skaffa generativ AI?

Med hänsyn till den snabba utvecklingen av AI så har Digg och IMY valt att se resultatet av detta uppdrag som en första version av riktlinjer för den offentliga förvaltningens användning av generativ AI. Det var omöjligt under den korta uppdragstiden att ta fram fullständiga riktlinjer som håller över längre tid. Avsikten är därför att Digg och IMY ska fortsätta uppdatera och justera riktlinjerna under verksamhetsåret 2025 och därefter utvärdera om det är av värde att fortsätta ge riktlinjer på området.

Riktlinjerna är framtagna och publicerade endast i webbformat då de riktas till en mycket bred målgrupp. De blir dessutom maskinläsbara vilket ökar möjligheterna att de används i AI-lösningar. Det är riktlinjerna på digg.se som också kommer att uppdateras och utgöra originaltext. Av denna anledning så finns inte riktlinjerna bilagda i denna rapport. Riktlinjerna finns på följande webbadress: digg.se/ai

Frågor och riktlinjer som har handlat om dataskydd har utvecklats av IMY och det som rört övriga frågor har utvecklats av Digg. Möten har kontinuerligt hanterat avstämningar, ledning och koordinering. En styrgrupp med representanter för båda myndigheterna har regelbundet mötts och lett arbetet.

Arbetet att ta fram riktlinjer har också gjorts med en bred och omfattande dialog. Förutom dialogen med referensgruppen har myndigheter, regioner och kommuner samt ett antal andra aktörer på AI-området, se intressentförteckning som är bilagd, bidragit med kunskap, erfarenhet och behov.

1.3 Resultat

1.3.1 Områden

Riktlinjerna omfattar i huvudsak områdena

- ledning och ansvar,
- etik,
- anskaffning,
- dataskydd,
- informationssäkerhet,
- upphovsrätt och
- arbetsrätt

Flera av dessa bör beaktas under hela processen från att förstå att generativ AI kan stödja verksamheter, genom identifiering av behov, anskaffning och fortsatt under användning av generativ AI i verksamhet.

1.3.2 Riktlinjerna

De vägledande riktlinjerna för den offentliga förvaltningens användning av generativ AI utgörs, vid uppdragets slut, av ett antal huvudriktlinjer. Dessa är möjliga att använda genom sortering och sökning utifrån de områden som anges ovan och utifrån andra preferenser, på digg.se. Varje riktlinje kan läsas enkelt som en rubrik och ingress. De innehåller sedan en fördjupning för att öka förståelse och få kunskap samt, i vissa delar, ett metodstöd som ger läsare och användare av generativ AI möjlighet att vägledas inom valda områden.

Riktlinjerna har utgått ifrån gällande bestämmelser, aktuell praxis, vägledning och rekommendationer från exempelvis Europiska dataskyddsstyrelsen (European Data Protection Board, EDPB). Den statliga värdegrunden har också använts och legat till grund för riktlinjerna. Riktlinjerna har, med dess format och fortsatta hantering, möjlighet att tillsammans med Förtroendemodellen och löpande kompetensstöd och förvaltningsgemensam infrastruktur möjlighet att skapa transparens, förtroende och bygga tillit till offentlig sektors användning av generativ AI och AI i övrigt.

De vägledande riktlinjerna har inte någon specifik utformning som riktar sig särskilt till en statlig myndighet, region eller kommun. Riktlinjerna tar inte heller utgångspunkt i något särskilt sakområde även om de är avsedda att vara just för generativ AI. Riktlinjerna är generella och kan, för vissa behov, behöva kompletteras. Ett återkommande råd i riktlinjerna är att alla offentliga organisationer bör ha en policy eller motsvarande för dess hantering av AI. Att ha det innebär att organisationen ifråga också har höjt sin kompetens och beredskap att hantera områdets utmaningar och möjligheter.

Uppdraget var avgränsat från att ge riktlinjer för utbildning och forskning. Riktlinjerna är generella för offentlig förvaltning och inte begränsade till sektorer eller sakområden. De kan därför användas även av offentliga organisationer inom utbildning och forskning.

1.3.3 Målgrupp

De vägledande riktlinjerna för den offentliga förvaltningens användning av generativ AI är sannolikt mest till nytta för de offentliga organisationer som inte alls har kommit igång med AI eller de som befinner sig i en tidig, utforskande, fas av sin AI-resa. Riktlinjerna har tagits fram för i princip hela offentliga förvaltningen och med förutsättningen att användningen av generativ AI fortfarande är relativt låg inom den. Det är sannolikt att vissa kan anse att riktlinjerna är otillräckliga. Det gäller framförallt för de organisationer som är digitalt mogna och som redan har etablerat AI som stöd i sina verksamheter. Detta kan ändå vara rimligt eftersom uppdraget syftar till att öka användning av generativ AI och att denna användning bör starta hos de som inte ännu har kommit dit.

1.3.4 Aktualitet, hållbarhet och nytta

Riktlinjerna för den offentliga förvaltningens användning av generativ AI publiceras i samband med avslutet av detta uppdrag. Det går därför inte att redovisa någon mätbar nytta eller effekt av riktlinjerna i denna rapport.

Riktlinjerna är inte heltäckande och ny kunskap, mer erfarenhet och utvecklingen i övrigt gör att Digg och IMY behöver fortsätta arbeta med riktlinjerna. Myndigheterna kommer att uppdatera och justera riktlinjerna för användningen av generativ AI i offentlig förvaltning under 2025 och utvärdera arbetet och användningen.

1.4 Erfarenheter

Här redovisas de erfarenheter som kan vara värda att beakta utifrån uppdraget.

Uppdragstiden var kort. Det var i sig en utmaning. Men det har ändå uppfattats som en rimlig uppdragstid eftersom utvecklingen är så snabb på området. Den snabba utvecklingen har också inneburit att Digg och IMY måste fortsätta hantera riktlinjerna efter uppdragstiden och framåt.

Gemensamma uppdrag till två eller flera myndigheter ger bra effekter. Synergier, tvärfunktionella team och kompetens från flera myndigheter är positivt för resultat i uppdrag. När finansiering genom särskilt anslag sker blir samarbeten och rutiner enklare starta än när ordinarie anslag ska användas. En utmaning i gemensamma uppdrag kan vara att myndigheter har olika uppgifter och perspektiv.

Det saknas vissa förutsättningar för myndigheter att samverka, samarbeta och samutveckla. Ett av de stora hindren utgörs av begränsningar och behörigheter att arbeta i gemensamma digitala miljöer. Korta uppdrag som är inriktade på specifika resultat kan sannolikt bli både snabbare och

bättre i kvalitet om myndigheterna får tillgång till gemensamma miljöer för utveckling, ledning och administration av uppdragen.

2 Kompetenshöjande insatser

Myndigheten för digital förvaltning, Digg, har genomfört och kommer att genomföra kompetenshöjande insatser för att främja användning av AI i offentlig förvaltning.

2.1 Uppdraget

Digg fick den 4 juli 2024 uppdraget att genomföra kompetenshöjande insatser för att främja den offentliga förvaltningens ändamålsenliga och effektiva användning av AI.

Uppdraget skulle bidra till att öka kunskapsnivån kring möjligheter och begränsningar med AI, inom den offentliga förvaltningen.

Kompetenshöjande insatser och stöd skulle erbjudas främst mindre kommuner, regioner och myndigheter. Insatserna skulle höja aktörernas grundläggande kunskap om användning av AI. I detta ingick att sprida erfarenheter och information om verksamheter som kan stödjas genom AI och vilka förutsättningar som krävs för detta.

2.2 Genomförande

Digg har, med utgångspunkt i både tidigare uppdrag och de erfarenheter och kunskaper som samlats på AI-området, tagit fram och riktat kompetenshöjande insatser till kommuner, regioner och myndigheter, främst till de mindre aktörerna.

Dialog har förts med berörda intressenter, organisationer som verkar på kompetensområdet och andra aktörer av intresse.

Digg har också medverkat vid ett antal konferenser och andra evenemang, både digitalt och fysiskt, för att informera och presentera inom ramen för detta uppdrag.

2.3 Resultat

Digg har genomfört följande kompetenshöjande insatser.

2.3.1 **Webbinarium: AI för offentlig förvaltning – hur kan AI användas på ett tryggt sätt**

Under Digitalidag³ den 15 november 2024 sändes webinariet ”AI för offentlig förvaltning – hur kan AI användas på ett tryggt sätt?”. En särskild inbjudan skickades till små kommuner, regioner och ett

³ En del av Post- och telestyrelsen, en årlig temadag och en rörelse för att utveckla digital kompetens och minska digitalt utanförskap

antal små myndigheter. Över 500 deltagare såg webinariet live och hade möjlighet att ställa frågor under sändningen. Webinariet spelades in och finns att se på digg.se.

2.3.2 AI-studion – ett webinarium om AI i offentlig förvaltning

Digg har också förberett och spelat in ett till webinarium "AI-studion – ett webinarium om AI i offentlig förvaltning" som är planerat att sändas den 21 januari 2025. Webinariet handlar om AI-användning i kommuner, regioner och myndigheter och ett antal gäster med olika perspektiv och erfarenheter deltar för att diskutera hur svensk offentlig förvaltning kan dra nytta av AI. Webinariet består av tre delar;

- Grunderna i AI – nyttan, värdet och resan framåt
- Implementera AI
- AI-riktlinjer för offentlig förvaltning.

Under sändningen kan tittarna ställa frågor och representanter från Digg och IMY kommer hjälpa åt att svara på inkomna frågor. Webinariet kommer gå att se i efterhand på digg.se

2.3.3 Webbplatsen AI för offentlig förvaltning

Digg har skapat en webbplats, AI för offentlig förvaltning⁴, där underlag för utveckling av kompetens på AI-området finns i form av filmer, information, exempel på AI-användning och länkar. Riktlinjerna för generativ AI inom offentlig förvaltning finns också publicerade på denna webbplats. Syftet med webbplatsen är att samla förvaltningsgemensamma kompetensresurser på AI-området. En stor del av material från webbplatsen "AI för socialtjänsten" som togs fram under det tidigare regeringsuppdraget som Digg, Socialstyrelsen och E-hälsomyndigheten hade under 2023/2024 finns även inlagt på webbplatsen⁵. Även Förtroendemodellen kommer att finnas tillgänglig från denna webbplats.

2.3.4 Deltagande i konferenser och evenemang

Här är några av de konferenser och evenemang som Digg har deltagit, eller planerar att delta, på i syfte att främja kunskap om AI samt sprida budskapet om AI-riktlinjerna:

- Paneldiskussion "AI och makten över besluten", Institutet för framtidsstudier 24 september 2024
- Konferens av SKR och Forum för dataskydd den 10 oktober 2024.
- Chefsjuristnätverk för myndigheter den 24 oktober 2024.
- Panel GenAI i offentlig sektor/kommuner, Linköpings Universitet, den 29 oktober 2024.
- Kraftsamling för AI i kommuner och civilsamhälle den 13 november 2024.

⁴ www.digg.se/ai

⁵ <https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2023/08/uppdrag-att-stodja-kommunernas-anvandning-av-artificiell-intelligens-inom-socialtjansten>

- Digitaldag, 15–16 november 2024
- E-förvaltningsdagarna 21 november 2024
- Internetdagarna den 25–16 november 2024.
- Lösningar för offentlig sektor, MVTe, den 22–23 januari 2025.
- AI i offentlig sektor, Lunds Universitet, den 28 januari 2025.
- Digg Forum, 18 februari 2025
- AI inom offentlig sektor, Domstolsakademin, 6 mars 2025

2.4 Erfarenheter

Här redovisas de erfarenheter som kan vara värda att beakta utifrån uppdraget.

Uppdrag att höja kompetens om digitalisering och AI ligger nära Diggs uppdrag att främja digitalisering. Det är positivt och bra om uppdrag, både varaktiga och kortare, kan genomföras med syftet att sprida kunskap och lärdom.

Digg har redan innan detta uppdrag etablerat former för att utbilda och ge vägledning för digital omställning. Under menyn Kunskap och stöd på digg.se finns bland annat Digg Play som innehåller filmer och webinarier, Digg forum för aktuella frågor inom digitaliseringen, specifik information om e-handel, digital tillgänglighet, nyttorealiserings, samt samlade och sökbara regler och rekommendationer från Digg.

Det är både en möjlighet och en utmaning att förmedla kunskap och erfarenhet på ett pedagogiskt och tillgängligt sätt parallellt med uppdrag att skapa och vidmakthålla digitala lösningar och främja offentlig digitalisering. Det är avgörande att Digg och motsvarande organisationer har kommunikations- och utvecklarresurser att framställa digitalt tillgängligt innehåll löpande.

3 Bilaga: intressentlista

Regeringsuppdraget har omfattat ett stort antal kontakter, dialoger och samverkan. Följande lista avser att redovisa de kontakter som i någon omfattning bidragit till riktlinjerna för användning av generativ AI inom offentlig förvaltning. Personuppgifter redovisas inte varför kontakter med enskilda personer inte finns redovisade.

Myndigheter	
Domstolsverket	Statistikmyndigheten SCB
Upphandlingsmyndigheten	Post- och telestyrelsen
Finansinspektionen	Skolverket
Skatteverket	
Regioner	
Region Halland	Västra Götalandsregionen
Kommuner	
Malmö stad	Herrljunga kommun
Sundsvalls kommun	Vårgårda kommun
Akademi	
Lunds Tekniska Högskola, Lunds universitet	Stockholms universitet
Karlstads universitet	
Övriga organisationer	
Akavia	RISE
LO	SKR och AI-rådet
AI Sweden	Meta
eSam	IBM
AWS	Microsoft
UNESCO	